

Kompetansebehovsutvalget
HK-dir
Karl Johans gate 7
0154 OSLO

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse
2025/5169

Vår dato
25/06/2025

Innspill fra UIB om digital teknologi og kompetansebehov

Universitetet i Bergen (UiB) takker for muligheten til å komme med skriftlige innspill til Kompetansebehovsutvalget (KBU) sitt notat med elleve påstander om hvordan digital teknologi kan påvirke kompetansebehovene i samfunnet og arbeidslivet, og hvordan disse kan møtes.

Påstandene har blant annet blitt diskutert i styringsgruppen til UiB AI, som er et initiativ for å koordinere og synliggjøre all forskning-, utdannings- og innovasjonsaktivitet innen kunstig intelligens ved UiB, og legge til rette for samarbeid og kontakt mellom fakultetene og med partnere utenfor UiB. Initiativet ledes av en tverrfaglig styringsgruppe.

UiB understreker at i den digitale omstillingen er nøkkelkompetanser som etikk, kritisk tenkning, kreativitet og problemløsning avgjørende. Det er viktig å være bevisst på risikoene og avveiningene knyttet til bruk av generativ kunstig intelligens, inkludert personvern, klima og miljø, immaterielle rettigheter, og etterlevelse av regelverk for personvern, åndsverk osv., samt de menneskelige, samfunnsmessige og politiske konsekvensene av disse teknologiene. For å utnytte de store fordelene digitale verktøy gir for en bærekraftig og demokratisk samfunnsutvikling, konkurranseevne og økonomisk gevinst, er en tverrfaglig og forskningsbasert tilnærming til digital kompetanse nødvendig.

Nedenfor redegjør vi kort UiBs for skriftlige innspill til KBU sine påstander om digital teknologi og kompetansebehov i tur og orden.

A) Digital teknologi og endrede kompetansebehov

1. *På kort sikt vil digital teknologi først og fremst gi nye eller endrede arbeidsoppgaver fremfor å redusere behovet for arbeidskraft.*
 - UiB mener at det er viktig at å presisere at digital teknologi introduserer og skaper nye arbeidsoppgaver, i tillegg til å endre måten vi løser eksisterende arbeidsoppgaver på. Dette peker på et økende behov for kompetanseutvikling i arbeidslivet.

Postadresse
Universitetet i Bergen
Universitetsledelsen
Postboks 7800
N-5020 BERGEN

E-post:
post@uib.no

Organisasjonsnummer
874 789 542

Saksbehandler

Telefon: 55584948
Mobil:
E-post: Katrine.Hansen@uib.no

- Det er studier som peker på endring, særlig fra tradisjonelle kontorjobber. Ulike rapporter fra McKinsey anslår at det i Europa er behov for 12 millioner jobboverganger og at 30 prosent av dagens arbeidstid kan bli automatisert. Ifølge deres studier er det økt etterspørsel etter teknologiske, sosiale og emosjonelle ferdigheter, og det er behov for å tilby omskolering og videreutdanning for arbeidsmarkedet (McKinsey, 2023 og 2024).
2. *Kunstig intelligens og annen digital teknologi vil i større grad enn tidligere kunne endre oppgavene til arbeidstagere med lang utdanning.*
 - UiB mener at det er viktig å presisere i denne sammenhengen at dyp og solid fagkunnskap i eget fag/yrke trolig vil bli enda viktigere enn tidligere, samt evnen til tverrfaglig samarbeid.
 3. *Kunstig intelligens og annen digital teknologi kan redusere etterspørselen etter arbeidstagere med mange rutineoppgaver som kan gjøres av maskiner.*
 - Også her (jfr. innspill til påstand 1) mener UiB at det er viktig å presisere at KI samtidig introduserer nye rutineoppgaver (i trening av KI-modeller, osv.) som må gjøres av mennesker. Det finnes allerede svært mange slike selskaper i dag (se for eksempel <https://www.dataannotation.tech/>).
 4. *En stor del av kompetansebehovene som oppstår som følge av digital omstilling kan løse seg selv på kort sikt fordi det vil være lønnsomt for mange virksomheter å ta i bruk digital teknologi.*
 - UiB mener at UH-sektoren kan og bør være en stor, viktig og aktiv bidragsyter her. Universitetene trenger langsiktige og forutsigbare rammer for å satse mer på utvikling av videreutdanningstilbud som kan møte kompetansebehovene som oppstår som følge av digital omstilling.
 - Forskningsbasert utdanning har avgjørende betydning for at samfunnet skal dra nytte av ny forskning og innovasjon. Videreutdanning som også er forskningsbasert, sikrer at arbeidstakere og arbeidslivet kan anvende oppdatert kunnskap i sin virksomhet.
 - Det er viktig å sikre ansvarlig bruk av ny teknologi. Det er en rekke aktører som tilbyr opplæring i verktøy, inkludert leverandørene selv. Ansvarlig bruk innebærer at brukerne har et bevisst forhold også til utfordringer og begrensninger knyttet til bruken av teknologien. Utdanning med et sterkt faglig og vitenskapelig fundament har en viktig rolle for å sikre ansvarlig digitalisering.
 5. *Mangel på digital kompetanse kan være et hinder for å utnytte mulighetene som ligger i digital teknologi.*
 - UiB mener at «kan være» bør erstattes med «er». I tillegg mener vi at dyp og solid fagkunnskap i eget fag/yrke samt evne til tverrfaglig samarbeid (som i påstand 2) vil være enda viktigere enn før, for å kunne utnytte mulighetene i digitale teknologier til fulle.
 - UiB mener at digital kompetanse er avgjørende for å utnytte mulighetene som digitalisering gir, og for å sikre en rettferdig og inkluderende digital omstilling i samfunnet.

B) Digital teknologi og kompetanse i utdanningssystemet

6. *Kunstig intelligens kan svekke læringsprosesser dersom elever og studenter overlater kognitivt krevende oppgaver til teknologien, i stedet for å utvikle egen kompetanse.*
- Vi mener at denne påstanden er for negativt fokusert. Enkelte fagområder vil ikke kunne utøves uten en god og dyp forståelse av KI. KI kan også gi bedre læringsprosesser og hjelpe til bedre forståelse av eget fagområde.
7. *Lærere og undervisere må bli bedre rustet til å styrke den digitale kompetansen til elever og studenter.*
- Nye teknologier og digitalisering krever økt og endret kompetanse i arbeidsstyrken. Det gjelder også lærere og undervisere.
 - Spesielt med økende innlemming av kunstig intelligens i de fleste digitale verktøy, er det behov for å gi fagspesifikk digital kompetanse målrettet for ulike profesjoner, inkludert lærere og undervisere.
8. *Universiteter og høyskoler har selv ansvar for å oppdatere innholdet i utdanninger/emner slik at behovene for digital kompetanse i arbeidslivet møtes.*
- UiB mener at denne påstanden og andre kulepunkt («Utdanningsmyndighetene bør legge til rette for at institusjonene samarbeider mer enn i dag for å utnytte kompetanse og ressurser best mulig i prosessen med å oppdatere utdanningene») er noe motstridende. Vi mener at en kombinasjon av påstand 8 og andre kulepunkt mer hensiktsmessig. I tillegg mener vi at «ta i bruk digitale verktøy» i første kulepunkt er for snever, og bør erstattes med «sørge for opplæring i digital kunnskap og forståelse».
 - UiB mener at alle studenter i Norge bør få tilbud om grunnleggende digital kompetanse, uavhengig av studieprogram. En nasjonal koordinering kan legge til rette for å sikre et bredt og relevant tilbud, og UiB har erfaring og forutsetninger for å kunne bidra i sektoren.

C) Digital omstilling og livslang læring i arbeidslivet

9. *Når kunstig intelligens overtar enkle og mer avanserte oppgaver, kan det gi både nye og erfarne arbeidstagere færre muligheter for læring, og svekke motivasjonen og evnen til å gå i dybden på arbeidsoppgaver.*
- UiB mener at fokuset her er for ensidig. Vi foreslår å erstatte «færre» med «både flere og færre» og erstatte «svekke» med «både styrke og svekke».
10. *Arbeidsgivere må ta ansvar for at de ansatte har kompetanse til å se både mulighetene og begrensningene som ligger i å bruke digital teknologi.*
- UiB mener at det er viktig å presisere her at UH-sektoren kan bidra i denne retningen med videreutdanningstilbud. Tilgang til hensiktsmessig og rimelig videreutdanning for eksisterende arbeidsstyrke er nødvendig for å kunne gi riktig kompetanseheving til dem som allerede er i arbeid.
 - Digital og teknologisk omstilling er kompleks og krever en tverrfaglig og forskningsbasert tilnærming. Det er behov for en kritisk og balansert tilnærming til mulighetene og utfordringene teknologien representerer, og for å sikre perspektiver fra ulike fag og disipliner.

Forskningstunge breddeuniversitet har et fortrinn i å kunne balansere disse perspektivene for å bidra til ansvarlig bruk av digital teknologi.

11. *Noen grupper vil ha større utfordringer med å henge med i den digitale omstillingen enn andre.*

- UiB mener at det bør legges til at digital omstilling også vil kunne gi nye muligheter for dem som i dag står utenfor arbeidslivet, slik at de lettere kan delta i arbeid som kan utføres hjemmefra og i deltid.
- Den digitale omstillingen har også stort potensial til å skape et mer inkluderende arbeidsliv, økt kvalitet på tjenestene og produktene, og en bedre arbeidsdag. Samtidig skaper økende digitalisering behov for økt digital kompetanse i arbeidslivet. For å lykkes med en rettferdig og inkluderende omstilling mener UiB at det er behov for betydelig økt digital kompetanse i hele samfunnet.

Med vennlig hilsen

Margareth Hagen
rektor

Tore Tungodden
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrifter.